

Handen en voeten geven aan verlangen

Verenigde Protestantse
Kerk in België
Vorming

Liturgische handreiking Adventsperiode 2018

Met deze liturgische handreiking voor de Adventsperiode wil Protestantse Solidariteit in samenwerking met het Protestantse Vormingswerk gelegenheden bieden om het project te integreren in de eredienst.

Inleiding

De tijd van Advent is de tijd van de verwachting van de Messias en daarmee de verwachting van de Messiaanse tijd, een tijd van recht en vrede. Het verlangen naar een wereld die goed is, een waardige toekomst: Het Land van verlangen. Dit verlangen biedt een breder perspectief en is dan ook een alternatief voor het verlangen dat door onze consumptiecultuur wordt opgeroepen. Het land van verlangen biedt een horizon, een vooruitblik met twee parallel lopende horizonten: een spirituele zin, voeding voor de ziel, verlangen naar de ervaring van dit geheim. En tegelijkertijd een verlangen naar het land van melk en honing, als concreet bestaande werkelijkheid hier en nu. De liturgie biedt daarom beelden van dit verlangen op 'vrede, licht, warmte, goedheid en nieuw begin'¹.

Het Adventsproject van Protestantse Solidariteit vraagt aandacht voor het orthopedisch centrum in Macenta in Guinee. Het centrum is met beperkte middelen het nationale referentiecentrum geworden in de strijd tegen lepra. Men verzorgt er allerlei fysische afwijkingen: klompvoeten, amputaties, lepra-patiënten, ... Verminking, wat ook de oorzaak ook moge zijn, brengt mensen in een preciaire onzekerheid, en dit in een bevolkingsgroep waarvoor het leven al niet moeiteloos verloopt.

Het centrum heeft dan ook haar verlangens, namelijk om tegen 2020 alle mensen autonoom te maken om hun sociale, economische en politieke integratie te bevorderen, zonder enig onderscheid.

Handen en voeten geven aan hun verlangens voor een menswaardige toekomst dat kunt u doen door het project te steunen met collectes. U kunt echter één of meerdere zondagen ook een eredienst hier aan wijden. Het thema achter alle liturgie is het Verlangen op de bodem van onze ziel.

1e thema: patiënten aan woord

2e thema: De familie

3e thema: Maak recht wat krom is – Orthopedisten aan het woord.

Als mogelijkheid om geld in te zamelen, is het organiseren van een solidariteitsmaal één van de mogelijkheden. Tom Schepers, pionier in de VPKB gemeente Aalst, heeft samen met zijn kookclub aan de hand van de Bijbellezingen een viergangenmenu uitgewerkt.

U kunt deze recepten gebruiken om een maaltijd te organiseren en het geld te doneren. U kunt bijvoorbeeld ook het vruchtentaartje in grotere hoeveelheden maken en deze verkopen. Laat het u smaken.

¹ Uit Jan de Jongh, Fragmenten en bouwstenen, Meinema 2005

Vooraf

Het project van Protestantse Solidariteit gaat om het geven van mobiliteit aan kinderen, jongeren, volwassenen, ouderen die minder valide zijn. Door hen orthopedische zorg te bieden, kunnen zij een waardig leven opbouwen of verder zetten¹. We kiezen ervoor om aandacht te besteden aan het minder valide lichaam ver weg en dichtbij. Voor we dit kunnen doen zullen we ook wat theologische vragen moeten stellen, die een ieder voor zich in de eigen gemeente situatie kan uitwerken.

1. De kerk is geroepen tot een inclusieve gemeenschap, een plaats waar de muren worden doorbroken als het gaat om vooroordelen, haat, onverdraagzaamheid, onverschilligheid, competitie en angst. Mensen met een minder valide lichaam lopen tegen deze muren aan. Hoe maken wij in onze gemeente ruimte voor het minder valide lichaam: is de ruimte toegankelijk, kunnen we elkaar ontmoeten op gelijke hoogte, worden gaven van een ieder herkent?
2. Het is goed te beseffen dat we allemaal onze beperkingen hebben, en dat we allemaal onze gaven hebben gekregen. Een ieder van ons valide en minder valide brengt gaven mee naar de Kerk. Toch dienen we er rekening mee te houden dat men kan worstelen met zijn of haar beperkingen, dat dit ook vaak een worsteling met God is: waarom overkomt het mij, mijn kind, mijn partners of vriend(in)?
3. Een fundamentele uitdaging voor de theologie is de aanwezigheid van handicaps in ons leven en welke inhoud we geven aan vergeving. Ieder van ons wordt geboren zoals wij zijn, met onze gaven en onze tekortkomingen, opdat Gods werken in ons geopenbaard zouden kunnen worden. Mozes werd geroepen, niet ondanks zijn beperking maar met zijn beperking. Als we denken aan vergeving, denken we meestal aan schuld en verlossing. Maar het hedendaagse Griekse woord voor vergeving is synchoreosis. Het woord betekent letterlijk "bij elkaar passen" (syn-chore-sis), "dezelfde ruimte delen" of "ruimte maken voor alle mensen". Misschien helpt een dergelijk begrip ons tekortkomen te onderscheiden van zonde en schuld
4. Vrouwen en mannen met een minder valide lichaam worden vaak gezien als zwak, hulpbehoevend. Zij worden vaak het object van onze liefdadigheid, zij die ontvangen wat anderen kunnen geven. Dit betekent dat minder validen de andere kerkleden niet kunnen ontmoeten op basis van gelijkheid, en zich zo minder mens voelen of vaak ook worden behandeld. Evangelielezingen waarin verteld wordt dat Jezus mensen geneest, kunnen de kans lopen teveel in te zoomen op het lichamelijke, op het onaffe, het onvolmaakte van de mens dat voltooiing nodig heeft. Op maatschappelijk niveau betekent Heling het wegnemen van sociale barrières, het aanvechten van onderdrukkende systemen en structuren die onmenselijken. De minder valide krijgt de rechtmatige plaats terug in de maatschappij.
5. Ongemerkt gaan we vaak ook theologisch uit van het perfecte, schone lichaam, gemaakt naar Gods beeld en gelijkenis. Het is belangrijk om ook mensen met een beperking te blijven zien als gemaakt naar Gods beeld en gelijkenis. Hier komen we op een cruciaal punt want Jezus als beeld bij uitstek van onze God, komt tot ons in het gebroken vlees van mensheid (Joh 1:14) maar ook na zijn sterven en bij zijn opstanding bleven de wonden zichtbaar.
6. De kerk als één lichaam. Mensen met een beperking worden gezien als zwak en afhankelijk van hulp. In de brieven van Paulus wordt duidelijk dat zwakte geen kenmerk is van een individu maar van de gehele kerkgemeenschap. De minder validiteit van één gaat ons allen aan. In onze verbrijzelde wereld en elk van ons is een klein, kwetsbaar en kostbaar deel. Wij

allen houden de schat van Gods leven in aarde potten, en wij houden dit samen, samen worden we hiertoe in staat gesteld.

Thema 2: Een Mantel van zorg

Lezingen

Openbaringen 12

In deze perikoop staat de confrontatie tussen goed en kwaad centraal. De confrontatie verplaatst zich van de Hemel naar de aarde waardoor er geen zuivere dualiteit is. In de hemel is echter de strijd al gewonnen.

De vrouw is vrouwe Israëls, de Gemeente van God, een priesterlijk godsvolk, als verwerkelijking van Ex 19:6. Ze draagt een mantel, gekleed in zonlicht, ze is zwanger van de gezalfde, de verwachting en van de nieuwe komende tijd. De vrouw is onder grote verdrukking. De barensweeën staan symbool voor het lijden. Lijden dat niet voor niets is, maar leven voortbrengt. Op het moment van baren, wordt ze aangevallen. Als zij en haar kind bedreigt worden door de draak, de velemale uitvergroete slang uit Genesis 3, wordt eerst het kind in veiligheid gebracht. Zij moet vluchten de woestijn in. (Jeremia 31:2; maar ook Israëls vlucht uit Egypte). Ze is ineens niet meer die stralende Koningin. Zij zelf wordt onderhouden alsof ze in Ballingschap is.

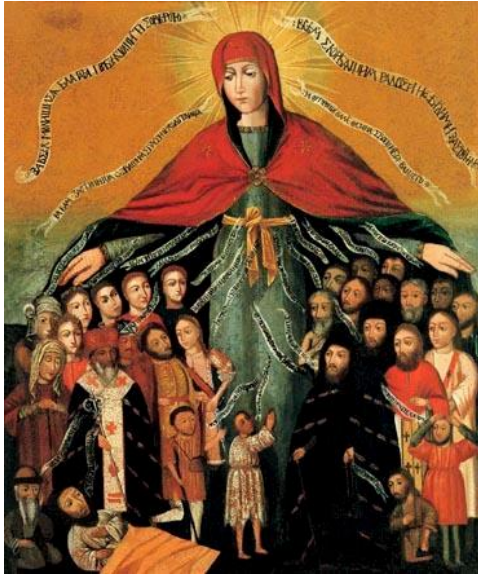
Johannes (Jochanan) ziet de grote strijd op aarde komen. Hij ziet de strijd van de mensengemeenschap, de eerste christengemeenten als een strijd voor gerechtigheid. Het Bijbelboek is ontstaan in de tijden van Domitianus, tijden van grote onderdrukking. Apocalyptische lectuur, is verzetsliteratuur. Deze literatuur dient het (geestelijk) verzet.

De vertaalslag naar vandaag of moeten we zeggen na Constatijn, is niet zomaar te maken. De Kerk, de christelijke gemeente is niet dezelfde als die in onderdrukking, toch niet in West-Europa. De strijd om gerechtigheid is echter nog niet gedaan, vele mensen lijden omwille van onrecht: armoede door oorlog om water, oorlogen om grondstoffen. Er vallen vele onschuldige slachtoffers. Waarheen kunnen zij vluchten? Wie zal hen opnemen? Sommige hebben geen enkel toevluchtsoord meer dan God zelf.

Aanknopingspunt kan misschien het volgende zijn: De vrouw in barensweeën.

Leven geven is een menselijke drijfveer. Het is gericht op de toekomst en die van de volgende generatie. We willen onze kinderen tot leven gevende mensen grootbrengen en we beleven het zelf als levensvervullend. We hebben beelden en dromen over de toekomst van en met ons kind. Geconfronteerd worden met een handicap, of ernstige diagnose, komt deze essentie van het bestaan zelf op de helling te staan. Het is een schokkende, vaak traumatische ervaring. Het zet je als ouder in angst, onzekerheid, ongerustheid, woede, verdriet, machteloosheid... Je wordt geraakt in het domein waarin je het meest kwetsbaar bent, namelijk je weerloze en kwetsbare kind.

Een groter contrast kunnen we ons bijna niet voorstellen. De verwachting van nieuw leven en toekomst botst op het onheilbaar of onherstelbaar gemis. Het tijdschrift Balans: tijdschrift voor agogisch werk, CHRONISCHE ROUW, LEVEN MET EEN HANDICAP (jaargang 12 nr. 34 november 2015) besteed hier aandacht aan.

In hoeverre zijn wij, die priesterlijke gemeente, het godsvolk die strijd voor gerechtigheid, leven gevend (Jes 49:21. Jes 54). Bij mij komt ook het beeld van deze Orthodoxe Icoon voor ogen. In de katholieke traditie stelt het Maria voor met haar mantel waar velen onder schuilen. Als protestanten kunnen wij dit wellicht niet zo zeggen, maar wij kunnen haar wel zien als de gemeente van God.

Een prachtig beeld van wat ook wij als christelijke gemeente kunnen zijn in alle kwetsbaarheid proberen een schutsmantel te zijn voor velen.

In de Aukirche in Monschau hangt als een wandbehang, een moderne versie van de

schutsmantel van Maria van de hand van Theresia Schüllner. We zien een zittende vrouw die een naakt kind toont. Het gaat hier over een fotozeefdruk van een vrouw uit een gebied waar langdurig een zorgbarende hongersnood heerste voor duizenden mensen en waar vooral kinderen het slachtoffer van waren. Zo biedt ook het, door honger geteisterde, afgebeelde kind een schrijnend aanzicht. Het stierf enkele uren na het nemen van de foto, in de armen van de moeder.

Wanneer je het doek, openvouwt toont het verder algemeen menselijk leed en ellende als een tranendal rondom de vrouw. Allen lijdende mensen en mogelijk ook een mantel waar onder mantelzorgers hun toevlucht kunnen zoeken.

Met de kinderen (samen met de pptx)

We ontmoeten Marie, moeder van 6 kinderen en echtgenote. Haar man Claude heeft zijn onderbeen verloren. Hierdoor heeft ze veel problemen.

Hij moet veel geholpen worden waardoor zij minder tijd heeft voor de kinderen. De grotere kinderen helpen uiteraard ook mee. Vaak met kleine dingen. Iets gaan halen of helpen met het aankleden. Ze moeten ook veel meer elkaar helpen omdat Mama, Papa moet verzorgen. Dat is soms wel leuk want je voelt je natuurlijk groot, maar soms helemaal niet want je wilt ook wel eens gewoon spelen. Gelukkig blijft papa ook gewoon papa en wil hij dat wij naar school gaan.

Marie moest ook haar kleine winkel opgeven. Hierdoor is er geen geld voor het kunstbeen dat haar man Claude nodig heeft. De prothese kost 110 euro voor ons is dat misschien niet veel geld maar voor Marie en haar gezin onbetaalbaar.

Symbool: plaid of fleecedecken als teken van de mantelzorg. Deze keer een mantel van zorg voor wie zorgdragen, voor familie en vrienden. Ook in België zijn er kinderen die zorg moeten dragen voor hun zieke of gehandicapte ouders.

Voor oudere jeugd kan dit 10 minuten durend filmpje een aanzet geven tot gesprek.
<https://www.youtube.com/watch?v=0tR0jg3zbg4>

Tekstsuggesties

Voor jou
is niemand verloren
blijft niemand achter
is niemand de prijs die moet worden betaald
voor het grotere goed.
Geef ons hetzelfde rusteloze verlangen
Dezelfde felle vreugde

Liedsuggesties

Zie ook de liedsuggesties deel I

Healer of our every ill

(<https://www.youtube.com/watch?v=hwBewCxunL0>)

Refrain:

light of each tomorrow,
give us peace beyond our fear,
and hope beyond our sorrow.

1 You who know our fears and sadness,
grace us with your peace and gladness;
Spirit of all comfort, fill our hearts. [Refrain]

2 In the pain and joy beholding
how your grace is still unfolding,
give us all your vision, God of love. [Refrain]

3 Give us strength to love each other,
every sister, every brother;
Spirit of all kindness, be our guide. [Refrain]

4 You who know each thought and feeling,
teach us all your way of healing;
Spirit of compassion, fill each heart. [Refrain]

Tafelgebed (inclusief)

God is hier.
Haar Geest bij ons.
Gezegend zijn de namen van liefde.
Ze raken onze harten.
We openen onze handen uit dankbaarheid.
Ons lied is een lied van welkom.

Wij danken u, heilige God,
om een dwaas te zijn in de ogen van de
wereld.
We danken u voor het voeden van het leven,
Divers, evoluerend, verrassend en vreemd.
Wij danken u voor het roepen van een volk
dat niet op rechte paden liep

Die genade vindt in elk kind van de aarde
en maakt een gemeenschap toegankelijk voor
iedereen.

We vragen dit in de naam van Jezus,
Die hield van de wereld en geen rekening
hield met wat het hem zou kosten. Amen

noch hun beperkingen kenden.
Wij danken u voor verschillende lichamen en
verlangens
Voor verschillende manieren van denken en
spreken
Voor verschillende manieren om erbij te
horen en te geloven.
Moge onze dank een weg banen
door scheidingsmuren
Om het lied van de Geest vrij te laten:
Heilige, heilige, heilige
God van leven en liefde.
De wereld stroomt over van jouw glorie.

Er kwam iemand die de regels tartte:
die de gratie van de buitenstaander
accepteerde,
die keek naar wijsheid in degenen die niet
meetellen,
die at in het gezelschap van de afgewezenen.
Er kwam er een die een vreemd pad
bewandelde:
Die dacht dat niemand onrein was,
Die geen zondebokken zocht
Die weigerde een prijs op iemands hoofd te
zetten.
De tafels van de geldwisselaars gooide hij om.
De tafels van bevrijding gooide hij open.
Hij die we noemen Zoon des mensen.
In de nacht dat hij werd overgeleverd,
at Hij en dronk op het einde van de slavernij.
Hij nam het brood en brak het en zei:
'Dit is mijn lichaam. Doe dit om me te
gedenken'.
Hij nam de wijn en schonk hem in en zei:
'Dit is mijn bloed. Doe dit om me te
herinneren.'
Moge de Geest van de schepping
deze aardse dingen nemen
En laat ons zien in die gebrokenheid,
de levengevende overvloed
Het einde van alle armoede,
Het lichaam en bloed van Christus.

Dit is het mysterie van het geloof:
Christus nam de vorm aan van een slaaf
Christus nam het kruis van schaamte
Christus geeft het gratis geschenk van het
leven.

In onze handen geeft hij zichzelf,
een teken van hoop voor iedereen.
Dus we vieren het
Deze gebeurtenis van liefde
sterker dan de dood

Onberekenbaar en vol verwondering.
bidden we dat we dat zullen zijn
een gemeenschap gedefinieerd
door waar zij voor openstaat
niet door wat ze vreest;
door de overvloed van zijn liefde
niet door de grensbepalende muren.
Moge ons gebed welkom zijn bij u,
de God die in alles is, en met alles en
iedereen. Amen

ⁱ De Ecumenical Disability Advocate Network publiceerd in 2007 een rapport met theologische gedachten over dit thema. Een aantal elementen stip ik hier aan. <http://www.dsfnetwork.org/assets/Uploads/2007-04-22-Brazil-Report-April-07.pdf>